

АДМІНІСТРАТИВНО-ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СУБРЕГІОНАЛЬНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

**М.І. Буряк,
аспірант**

Дніпропетровська державна фінансова академія

Розглянуто значення адміністративно-територіальної і фінансової децентралізації як фактора державної регіональної політики регулювання соціально-економічного розвитку суспільства. Розкрито процес становлення сучасної моделі місцевого самоврядування та територіальної організації влади, посилення ролевих функцій територіальної громади як субрегіональної локальної базової ланки бюджетної системи України.

Ключові слова: державна регіональна політика, соціально-економічний розвиток суспільства, фінансово-економічний механізм, територіальна громада, місцеве самоврядування, бюджет, децентралізація.

Рассмотрено значение административно-территориальной и финансовой децентрализации как фактора государственной региональной политики регулирования социально-экономического развития общества. Раскрыт процесс становления современной модели местного самоуправления и территориальной организации власти, усиления ролевых функций территориальной общины как субрегионального локального базового звена бюджетной системы Украины.

Ключевые слова: государственная региональная политика, социально-экономическое развитие общества, финансово-экономический механизм, территориальная община, местное самоуправление, бюджет, децентрализация.

The features of the formation regional policy ensuring the social and economic society development in Ukraine during the post-Soviet period are considered. The strategic objectives complex revealing systemic content of this policy: «By European integration» and securing their legal status in accordance with law was defined only in 2004. The main reasons for non-compliance of the actual state of the local government system and the right of their constitutional status that consisting of excessive centralization of financial budget and insufficient level of development of economic systems as the basis for the formation of their self-sufficiency are identified. The existing system of local government functioning local territorial communities and their local budgets hampering their social and economic development is determined. The local governments have 2 times more budget authority than receiving income and about 80% of the budget is used to finance not their own but the powers delegated to them.

The content and meaning of the territorial-administrative and financial decentralization as a factor in modern regional policy regulation of society economic and social development, as well as some aspects related to these necessary changes in the functioning organization of local communities is defined.

Key words: state regional policy, social and economic society development, the economic and financial mechanism, territorial community, local government, budget, decentralization.

Постановка проблеми. На сучасному етапі суспільного поступу України найбільш важливим завданням у реалізації стратегічного вибору – інтеграції до Європейського союзу, є розбудова дієвої моделі високопродуктивної соціально-економічної системи, адекватної Європейським країнам. Вирішення цього

завдання включає низку давно назрілих питань реструктуризації національної економіки, активізації відродження продуктивного потенціалу як просторового ресурсу, гармонізації розвитку регіонів, стимулювання діяльності точок зростання як територіальних центрів генерації та поширення нових знань і технологій,

нарощування обсягів і асортименту високотехнологічних товарів і послуг, збільшення експорту та істотного підвищення ефективності функціонування усіх регіонів країни.

Успішність вирішення зазначених проблемних питань знаходиться у площині пошуку оптимальної моделі поєднання у системну цілісність зусиль державної централізованої влади та ефективного місцевого самоврядування з метою синхронізації заходів забезпечення як загальнодержавного, так і регіонального рівня, здійснюваних системою державної регіональної політики соціально-економічного розвитку суспільства. Історичний досвід функціонування національної економіки показує, що за умов директивно-планової системи в разі недостатності власної фінансової спроможності, регіональний розвиток забезпечувався цільовим фінансуванням нарощування у таких регіонах необхідного виробничого та інфраструктурного потенціалу диверсифікації окремих галузей промислового і сільськогосподарського виробництва, розвитку соціальної сфери, здійснюваних у плановому порядку за рахунок централізованих капіталовкладень. За роки ж незалежності державна регіональна політика в Україні довгий час не мала правового статусу, практично випадала із юрисдикції держави. За таких обставин державна координація зусиль регіонального розвитку не існувала, тому кожен регіон не мав обґрунтованих індикаторів розвитку, а тому в умовах стихійного становлення ринкових засад функціонування економіки виживав довільно.

Лише із завершенням етапу спонтанної суспільної динаміки і настанням посттрансформаційного економічного піднесення в Україні постали можливості довгострокового планування розвитку, формування стратегічних пріоритетів на основі прогнозованого економіко-правового середовища. На цій основі була розроблена перспективна програма розвитку «Україна-2012» (1999 р.), стратегія економічного і соціального розвитку на 2000-2004 рр. «Україна: поступ у XXI століття» (2000 р.) та низка галузевих програмних документів (стратегія подолання бідності, програма розвитку промисловості, програма розвитку сільського господарства тощо). Зазначені документи включали найбільш актуальні проблемні питання поточного періоду, які потребували вирішення як загальнонаціональної. Разом з цим у системі

стратегічного планування все відчутніше наростала проблема територіальних аспектів розвитку з виокремленням сфер державної політики регіонального розвитку.

У 2001 р. з початком посттрансформаційного піднесення національної економіки вперше в системі перспективного стратегічного планування Президентом України була затверджена «Концепція державної регіональної політики» [15], що стала основою розробки комплексної та ґрунтовної стратегії економічного та соціального розвитку України на 2004-2015 рр. під назвою «Шляхом європейської інтеграції», розробленої під керівництвом Уряду у 2004 р. нею було визначено основні стратегічні пріоритети країни: створення передумов для набуття Україною членства в ЄС, забезпечення сталого економічного розвитку на засадах інноваційної моделі його поступу, соціальна переорієнтація економічної політики [18].

Зазначена стратегія стала підґрунтям конкретизації регіональної політики держави у забезпеченні досягнення реалізації визначених пріоритетів розвитку, що знайшло правове затвердження у прийнятому у 2005 р. Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів» [16].

Разом з тим держава не змогла забезпечити створення необхідних умов ефективного фінансового забезпечення успішної функціональної діяльності регіонів: виникло протиріччя між тим, що можна зробити» та тим, що здатні зробити і що повинні робити регіони у вирішенні стратегічних завдань. Адже регіони не мали можливості повноцінно функціонувати, спираючись на власну фінансову основу внаслідок існуючої централізації бюджетних ресурсів. Проведення ж бюджетної реформи і введення в дію нової редакції Бюджетного кодексу України у 2010 р., з чим пов'язувались надії на розширення творчої економічної ініціативи діяльності органів місцевого самоврядування, виявилися марними. Внаслідок цього в Україні склалась загрозлива ситуація глибокої диференціації економічного і соціального рівня розвитку регіонів, зумовлених не тільки специфічністю природно-кліматичних й економічних умов, демографічних, історичних та інших особливостей, а й існуючими недоліками державної регіональної політики та економічного, фінансового і бюджетного регулювання. В результаті цього наявна в країні інституційна структура увійшла у протиріччя з життєвими реаліями. Зазначене зумовило необхідність проведення закономірних

системних економічних реформ, насамперед у сферах місцевого самоврядування й територіальної організації влади в Україні, ініційованої Кабінетом Міністрів України від 01.04.2014 р., № 333 - р. [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дієвої регіональної політики у забезпеченні ефективного розвитку регіонів висвітлювались у багатьох публікаціях зарубіжних і вітчизняних дослідників.

Багатоаспектність проблеми розвитку регіонів зумовила формування різноманітних за змістом напрямів її наукового дослідження та використання у цьому процесі різних наукових підходів. Зародившись понад 250 років тому у західній Європі в складі просторової економіки, проблема розвитку регіонів закономірно найбільш системно опрацьована зарубіжними дослідниками. Зокрема, у створення загальної методології просторової економіки вагомий внесок зробили І. Тюнін, А. Шеффле, Г. Шмоллер, об'єкта просторової економіки «регіон» - В. Рошер; у розкриття особливостей функціонування в економічній системі локально-територіальних структур – А. Вебер, А. Льюїс, Е. Хекшер, Б. Олін, В. Ізард тощо [2].

При розкритті фінансово-економічного механізму функціонування і розвитку регіональних господарських комплексів обґрунтовано і використано декілька наукових підходів, зокрема інституційного підходу Б. Лундвал, Н. Фрімен), системного підходу М. Вимберг, Ф. Кук, Р. Нельсон), децентралізації влади і бюджету (Ф. Бреус В. Оайтс) [20, 21] та інших.

Вагомий доробок у формування теорії і практики вітчизняної регіональної політики внесли О. Алімов, О. Амоша, З. Варналій, Б. Данилишин, С. Дорогунцов, М. Хвесик, М. Чумаченко та інші. Наукове обґрунтування засад формування функціональної субрегіональної локальної одиниці – територіальної громади та її місцевого бюджету, становлення моделі взаємовідносин органів державної влади й місцевого самоврядування у забезпеченні регіонального розвитку здійснили О. Василик, З. Варналій, В. Геєць, А. Даниленко, О. Кириленко [5], В. Кравченко [9], Л. Лисяк [10], І. Луніна [11], В. Федосов, С. Юрій та інші. Особливо важливе значення для реалізації завдань сучасного реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади мають концептуальні положення стосовно необхідності

фінансової децентралізації бюджету, які наполегливо відстоювали М. Деркач, В. Кравченко, К. Павлюк, Ю. Пасічник, І. Чугунов [4, 9, 12, 13, 19].

Працями багатьох наукових дослідників неодноразово порушувались питання щодо необхідності системного реформування чинної системи функціонування місцевого самоврядування, забезпечення місцевих бюджетів фінансовими ресурсами, достатніми для відправлення ними їхніх законодавчо визначених повноважень, удосконалення правовідносин між державним і місцевими бюджетами та багатьох інших, які нині набули першочергового значення. Разом з цим, із поля зору наукових досліджень випадали питання обґрунтування критеріїв оцінки важливих параметрів функціонування територіальної громади як локальної економічної, самодостатньої у фінансовому відношенні системи, здатної здійснювати соціально-економічний розвиток у межах своєї юрисдикції на власній основі. Зазначені аспекти в сучасних умовах майбутніх трансформацій набули особливої актуальності.

Мета дослідження – з'ясувати можливі індикатори оцінки параметрів розвитку регіонів і локальних субрегіональних територіальних громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ухвалена Кабінетом Міністрів України «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [8] відкриває новий етап розвитку регіональної політики: реформування адміністративно-територіального устрою та моделі бюджетної системи.

Метою Концепції є «визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування й територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад» [8].

Досягнення зазначеної мети передбачається здійснити шляхом проведення змін існуючого адміністративно-територіального устрою на основі обґрунтованого встановлення територіальної основи, єдиної для діяльності органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Тобто реформування адміністративно-територіального устрою має здійснюватись насамперед відповідно до народно-господарських потреб, зумовлених необхідністю формування самодостатньої суспільно-організаційної базової ланки – самоврядної територіальної громади і одночасно – базового суб'єкта бюджетної системи – місцевих бюджетів. Таким чином, успішність досягнення поставленої в «Концепції реформування...» мети зумовлюється оптимальністю двох основних параметрів: базових ланок адміністративно-територіального устрою і територіальної громади.

Критерієм оптимальності зазначених параметрів є ступінь самодостатності місцевих бюджетів, що інтегрує просторовий аспект (територіальну масштабність повноцінних господарських комплексів територіальних громад) та фінансової спроможності їх місцевих бюджетів. Збіг оптимальної визначеності цих двох параметрів є вихідною умовою належного матеріального, фінансового й організаційного забезпечення функціонування територіальних громад, а її реалізація забезпечується синхронністю узгодженої децентралізації адміністративно-територіального устрою та фінансової децентралізації бюджету.

Децентралізація (від латинського «de» – заперечення і «centralize – середній, центральний) означає знищення, скасування або послаблення централізації певної системи і розширення прав її складових елементів.

Децентралізаційна теорія в системі державного управління виникла під назвою «decentralization», яка передбачає поділ усіх адміністративних прав, які відносяться або до компетенції держави, або до компетенції локальних територіальних громад. Змістовність децентралізації відноситься також до тих процесів, які характеризуються послабленням монопольного режиму центру відносно до впливу на підвладні структури як прояв лібералізму. У сфері державної влади децентралізація полягає у передачі раніше належних державі певних повноважень у компетенцію субнаціональним органам влади – регіонам, або субрегіональним органам – місцевим громадам [1].

Адміністративна децентралізація полягає у процесі передачі центром своїх функцій для відправлення їх органам місцевої влади, а також певне розширення їх повноважень. За характером змістовності адміністративної децентралізації виділяються

два різновиди цього процесу, відмінні своїми параметрами змін – деконцентрація і деволюція:

– деконцентрація означає передачу відправлення прав центрального органу влади своїм представникам на місцях (у Франції це префекти, а в Україні – державні адміністрації), а також розподіл влади між виконавцями одного рівня управління;

– деволюція асоціюється з передачею центром своїх повноважень субнаціональним, або субрегіональним суб'єктам влади при збереженні верховенства центру [1].

Зазначені дві форми адміністративної децентралізації (деконцентрація і деволюція) властиві також і фінансовій децентралізації.

Фінансова децентралізація – процес розподілу функцій, повноважень, фінансових ресурсів та відповідальності за їх використання між центральним, регіональним і субрегіональним рівнями влади. У бюджетній системі це проявляється у формі фіскальної децентралізації, яка зводиться до того, щоб місцеві органи влади мали можливість самостійно приймати рішення з фінансових питань у межах своїх повноважень та юрисдикції, а також щоб місцеві бюджети отримували доходи переважно за рахунок тих фіскальних джерел, які генеруються жителями локальної територіальної громади і які використовуються заради їх інтересів.

Адміністративно-територіальна децентралізація є характерною для найбільш успішних унітарних держав Данії, Норвегії, Швеції, Польщі, Чехії, Естонії, Франції. У децентралізованих державах найбільш дієві два рівні публічної влади: національний і місцевий. Національний рівень влади – відповідні державні служби адміністративно-територіальних утворень, що забезпечують правочинність законів. Місцевий рівень – рівень громади (комуни, общини, гміни тощо). Він найбільш наближений до людини і тому є домінуючим. На відміну від цього при федеральному устрої домінуючим рівнем є регіон, у якому відбувається концентрація ресурсів і владних повноважень, що діє у відриві від інтересів населення. Тому сучасне реформування адміністративно-територіального устрою здійснюється з поглибленням децентралізації до базового рівня – територіальної громади.

Таким чином, як з позиції державно-територіального устрою, так і з позиції господарсько-економічної, центральне місце у реформаційному процесі належить громаді.

Громада як соціальний таксон, являє собою людську спільноту, що характеризується такими ознаками: спільністю проживання на певній території, наявністю формальних і неформальних (узвичасних) інституційних утворень, що забезпечують регулярну взаємодію жителів; стійкою взаємодією жителів у сфері загальногромадських місцевих інтересів. Тобто «громада» асоціюється за змістовністю з виразом «людська спільнота» і «взаємодія», що мешкають і функціонують як фізичні особи у певному власному ареалі – територіальній локальності. Саме на цій підставі формується територіальна громада і її координуючо-солідаризуючий центр – орган самоврядування, що спирається на фінансову опору – місцевий бюджет.

В основі соціально-економічного розвитку територіальних громад є територіальна єдність людей громади, єдність їх загальних інтересів, комунальна власність матеріальних і фінансових ресурсів місцевих бюджетів. Самодостатність місцевих бюджетів зумовлюється фіскальною ємністю юридичних і фізичних осіб територіальної громади. Зазначене гарантовано ст.13 Конституції України, де конкретизовано, що «земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності українського народу. Від імені українського народу права власності здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [7]. Громадяни ж України об'єднані у територіальні громади, згідно з чим вони безпосередньо та їх громади є власниками зазначених ресурсів.

Безумовно, територіальна громада не може успішно функціонувати без подолання аморфної розрізненості суб'єктів господарювання. Навпаки – необхідно активізувати господарську діяльність на основі консолідації зусиль громади та підприємництва, а адміністративний центр територіальної громади має стати центром ділової активності. В умовах ринкової економіки функції консолідації зусиль, спрямованих на розвиток, знаходяться у правочинності органу громадського самоврядування. Ступінь успішності діяльності органів самоврядування відображають показники, що фіксуються засобами статистичного, бухгалтерського і податкового обліку. На їх підставі територіальні громади можуть відслідковувати

динамічні зрушення обсягу виробничих ресурсів, виробленої продукції і послуг, здійснювати діагностику господарської діяльності та оцінку наявного потенціалу і ступінь його результативного використання.

Інтегральні параметри успішності господарської діяльності територіальних громад концентруються у сферах місцевих фінансів, місцевих бюджетах та мають узагальнюючий вираз у формуванні валового регіонального продукту, обсягу генерації валової доданої вартості, індексу обсягу випуску товарів і послуг, балансів активів підприємств тощо. Це зумовлює необхідність впровадження у штаті працівників органів самоврядування відповідних працівників – економістів, фінансистів, юристів, спроможних забезпечувати професійне супроводження організаційно-управлінської діяльності територіальної громади та забезпечити імплементацію і розвиток фінансового механізму функціонування територіальних громад відповідно до їх нового фінансово-господарського правового статусу.

Останнє важливе з погляду на те, що нинішнє реальне функціонування територіальних громад і місцевих бюджетів не відповідає функціям їх чинного правового статусу як суспільного інституту – осередка забезпечення місцевого соціально-економічного розвитку [6]. Це підтверджується як за формальними, так і за реальними ознаками, зокрема:

- складання місцевих бюджетів здійснюється за принципом «зверху вниз», тобто їм програма дій спускається від державних адміністрацій, що перетворює органи самоврядування у простих виконавців завдань;

- існує стійка тенденція розриву між власними доходами місцевих бюджетів й видатками: за 2000-2012 рр. у структурі зведеного бюджету України доходи місцевих бюджетів зменшились від 29,1% до 22,6%, а видатки – зросли від 35,3% до 44,9%. Одночасно зростає дефіцитність місцевих бюджетів, що покривається трансфертами (дотаціями і субвенціями). У затвердженому бюджеті на 2013 р. частка трансфертів досягла 76,7%, що свідчить про те, що функціонування органів місцевого самоврядування фінансувалось за рахунок власних доходів лише в межах 23,4% від потреби. Тобто органи самоврядування фактично стали повністю фінансово-залежними від центру;

- діяльність органів самоврядування в основному зосереджена на виконанні не

власних, а делегованих повноважень, тобто тих, які належать державним органам. Це соціальний блок державних послуг, який у структурі загального обсягу фінансування видатків місцевих бюджетів в Україні у 2013 р. становив 79,8%.

Значною мірою зазначені негативні риси функціонування системи місцевого самоврядування територіальних громад і місцевого бюджету були зумовлені тим, що стратегічні цілі регіонального розвитку, спрямовані на посилення продуктивності національної економіки програмою «шляхом європейської інтеграції (розрахованої на 2004-2015 рр.) було проігноровано та підмінено популістськими положеннями програми економічних реформ на 201-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [14]. Характерною особливістю цієї програми є її націленість на досягнення передусім поточних цілей, що вмістилось у виразі «покращення вже сьогодні» з установкою на залучення швидкозростаючих обсягів запозичень з їх використанням на поточне споживання, а не на розвиток економіки. Це спричинило істотне зростання державного боргу, що створює загрозу дестабілізації економіки.

Таким чином, нинішній фінансово-економічний механізм функціонування місцевих органів самоврядування і місцевих бюджетів відсторонив цей суспільний інститут від мотивованої творчої і продуктивної діяльності по відправленню ними своїх законодавчо визначених статусних повноважень. У таких умовах неправомірно говорити про демократично-правовий режим держави і незалежність місцевого самоврядування. Крім того, це призводить до гальмування розвитку продуктивних сил суспільства, адже безперечним є твердження, що саме внаслідок невідповідності чинного фінансово-економічного механізму та недосконалої бюджетної політики держави в Україні спостерігається реальне зниження рівня і якості життя населення, зростає диференціація умов економічної діяльності, наростають процеси територіальної дивергенції. Тому успішність здійснення адміністративної і фінансової децентралізації в Україні дасть поштовх до прогресивних змін. Адже утворення мережі реального самоврядування субрегіональних локальних територіальних громад розширяє можливості місцевих спільнот у межах суверенної демократичної системи забезпечувати прогресивний поступ не

тільки на місцевому, а й на загальнодержавному рівні.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Не може бути багаті держави з високим достатком її громадян з бідними регіонами, а багатих регіонів – з бідними територіальними громадами і бідними громадами. Ілюзія міцної держави, заснованої на принципах централізованої моделі за ідеологією «все забрати і розділити» у розвинутих країнах уже давно віджила. Децентралізація влади і бюджетних ресурсів передбачає формування бюджетів не «зверху до низу», а навпаки «знизу до верху»: місцеві бюджети наповнюються доходами в першу чергу із податкових надходжень, які генеруються на містах, тут же і визначаються заходи розвитку продуктивних сил, що забезпечить стабільний розвиток територіальних громад. Вирівнювання ж розвитку малоспроможних територіальних громад до рівня їх фінансової самодостатності має забезпечуватись на основі справедливих, прозорих, довготривалих нормативів із контролем рівня результативності наданих коштів централізованого фінансування та використання форм стимулювання результативних зусиль з реалізації конкурентних переваг кожної локальної спільноти громадян.

Уже в 2014 р. до законодавчого закріплення організаційно-правових положень адміністративної і фінансової децентралізації досягнута можливість певною мірою послабити режим централізму: передбачено збільшення доходів місцевих бюджетів на 9,8%, або 21,7 млрд.грн. проти 2013 р. при цьому інвестиційно-інноваційний ресурс місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток місцевих громад збільшено на 3,4 млрд.грн. і доведено до 16,2 млрд.грн.

Реалізація положень Конституції адміністративної і фінансової децентралізації зумовлює необхідність не лише перегляду повноважень державних органів влади та місцевого самоврядування, але й реформування існуючої податкової системи та структури видатків. Враховуючи укрупнення базової ланки бюджетної системи, їх чисельність істотно зменшиться, що сприятиме значній економії коштів на утримання адміністративного апарату. Доходи державного бюджету необхідно поставити у більшу ніж нині залежність від результативності функціонування державних служб як суб'єктів господарювання, використання природної монополії, сфери зовнішньоекономічних відносин, рентних

доходів. А доходи місцевих бюджетів мають бути посилені зменшенням тіньового сектора економіки, введення відчутного податку на нерухомість (будівлі, будинки, споруди), основний капітал тощо.

Не менш важливою проблемою є необхідність поглиблення принципів конкуренції як чинника інтенсифікації ринкового механізму розвитку, подолання глибинних протиріч у процесах формування і використання коштів місцевих бюджетів, співвідношенні вхідних і вихідних грошових потоків у локалізовану економічну систему територіальних громад.

Актуальним є відпрацювання системи інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень щодо функціонування локальних цілісних систем з формуванням достовірних параметрів генерації ними конкретної величини регіонального продукту, доходу і прибутку та системи оцінки результативності їх діяльності за показниками соціальної та економічної ефективності, побудови діагностики фінансового стану й перспективного прогнозування динамізму як основи їх планомірного розвитку.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Большая экономическая энциклопедия / Под. ред. А.И. Азрилиана. – М. : Ин-т новой экономики. – 1999. – С.179.
2. Гетьман, О.О. Парадигма регіонального розвитку в Україні / О.О.Гетьман, М.І. Буряк // Вісник ДДФА : Економічні науки. – 2013. - № 2(30). – С. 42-49.
3. Державне управління регіональним розвитком України [монографія] / За ред. В.Є.Воротіна, Я.А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.
4. Деркач, М.І. Фіскальна децентралізація як фактор забезпечення сталого розвитку України / М.І. Деркач // Фінанси України. – 2011. - № 2. – С. 56-63.
5. Кириленко, О.П. Місцеві бюджети України : історія, теорія, практика [монографія] / О.П. Кириленко. – К. : НІОС. – 2000. – 384 с.
6. Козенко, А. Сучасний стан бюджетної децентралізації в Україні / А.Козенко // Економіст. – 2014. - № 3. – С.37-38.
7. Конституція України із змінами, внесе ними згідно із Законом № 742-VII від 21.02.2014 р // Відомості Верховної Ради України. – 2014. - № 11. – Ст. 143.
8. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р.
9. Кравченко, В.І. Місцеві фінанси України : навч. посібник / В.І. Кравченко – К. : Знання, 1999. – 487 с.
10. Лисяк, Л.В. Місцеві фінанси і місцеві бюджети в системі регіональної політики саморозвитку / Л.В.Лисяк, В.Я. Олійник, М.І. Деркач // Вісник ДДФА: Економічні науки. – 2012. - № 2(28). – С. 103-109.
11. Луніна, І. Формування місцевих бюджетів у контексті завдань адміністративно-територіальної реформи / І.Луніна // Економіка України. – 2006. - № 1. – С. 23-31.
12. Павлюк, К.В. Концептуальні підходи до вдосконалення системи міжбюджетних відносин на засадах конкурентного федералізму / К.В. Павлюк // Наукові праці НДФІ. – 2006. - № 1(34). – С. 23-34.
13. Пасічник, Ю.В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні : монографія / Ю.В. Пасічник. – Донецьк : Юго-Восток. – 2005. – 642 с.
14. Програма економічних реформ на 2010-2014 рр. : Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава. - Режим доступу : www/prezident.gov.ua.
15. Про концепцію державної регіональної політики : Указ Президента України від 25.05.2001 р. № 341/2001 р.
16. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України від 08.09.2005 р. № 2850.
17. Про затвердження державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 р. : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.2006 р. №1001.
18. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) «Шляхом Європейської інтеграції» (Гальчинський А.С., Геєць В.М. та ін.). – К. : ІВЦ Держкомстату України. – 2004. – С. 36-45.
19. Чугунов, І.Я. Інституційна архітектура бюджетної системи / І.Я.Чугунов // Фінанси України. – 2008. - № 11. – С. 3-10.

20. *Breuss, F.* Fiscal decentralization and economic growth: is there really a link? Cesifo Dice Report «Journal for institutional comparisons» / *F. Breuss, M.Eller* VOC. 2, № 1, Spring 2004, p. 3-9.
21. *Oates, W.* Fiscal Federalist / *W. Oates* – N.Y.: Harcourt Brace ovanovich, Inc., 1972. – P. 11-17.

REFERENCES

1. Bolshaya ekonomicheskaya entsiklopediya / Pod red. A.I.Azriliana. – M.: In-t novoy ekonomiki. – 1999. – S.179.
2. *Getman O.O.* Paradygma regionalnogo rozvytku v Ukrayini / *O.O.Getman, M.I.Buriak* // Visnyk DDFA: Ekonomichni nauky. – 2013. - №2(30). – S.42-49.
3. Derzhavne upravlinnya regionalnym rozvytkom Ukrayiny [monogr.] / Za red. *V.Ye.Vorotina, Ya.A.Zhalila.* – K.: NISD. – 2010. – 288 s.
4. *Derkach M.I.* Suchasna aksiomatyka fiskalnoyi detsentralizatsiyi derzhavnogo upravlinnya / *M.I.Derkach* // Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukrayini. – 2011. - №5(120). – S.54-57.
5. *Kyrylenko O.P.* Mistsevi biudzhety Ukrayiny: istoriya, teoriya, praktyka [monogr.] / *O.P.Kyrylenko.* – K.:NIOS. – 2000. – 384 s.
6. *Kozenko A.* Suchasnyj stan biudzhetnoji detsentralizatsiji v Ukrayini / *A.Kozenko* // Ekonomist. – 2014. - №3. – S.37-38.
7. Konstytutsiya Ukrayiny iz zminamy, vnesenymy zgidno iz Zakonom № 742-VII vid 21.02.2014 r. // Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrayiny. - 2014. - № 11. – St. 143.
8. Kontseptsiya reformuvannya mistseвого samovriaduvannya ta terytorialnoyi organizatsiyi vlady v Ukrayini: Rozporiadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 01.04.2014 r. №333-r.
9. *Kravchenko V.I.* Mistsevi finansy Ukrayiny [navch.posib.]. – K.: Znannya. – 1999. – 487 s.
10. *Lysiak L.V.* Mistsevi finansy I mistsevi biudzhety v systemi regionalnoyi polityky samorozvytku / *L.V. Lysiak, V.Ya.Oliynyk, M.I.Derkach* // Visnyk DDFA: Ekonomichni nauky. – 2012. - №2(28). – S.103-109.
11. *Lunina I.* Formuvannya mistsevnykh biudzhetyv u konteksti zavdan administratyvno-terytorialnoyi reform / *I.Lunina* // Ekonomika Ukrayiny. – 2006. - №1. – S.23-31.
12. *Pavliuk K.V.* Kontseptualni pidhody do vdoskonalennya systemy mizhbiudzhetykh vidnosyn na zasadah konkurentnogo federalizmu / *K.V.Pavliuk* // Naukovi pratsi NDFI. – 2006. - №1(34). – S.23-34.
13. *Pasichnyk Yu.V.* Biudzhetyj potentsial ekonomichnogo zrostannya v Ukrayini [monogr.] / *Yu.V.Pasichnyk.* – Donetsk: Yugo-Vostok. – 2005. – 642 s.
14. Programa ekonomichnykh reform na 2010-2014 rr. : Zamozhne suspilstvo, konkurentospromozhna ekonomika, efektyvna derzhava. – Rezhym dostupu :www/prezident.gov.ua.
15. Pro kontseptsiyu derzhavnoyi regionalnoyi polityky: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 25.05.2001 r. №341/2001 r.
16. Pro stymuliuvannya rozvytku regioniv: Zakon Ukrayiny vid 08.09.2005 r. №2850.
17. Pro zatverdzhennya derzhavnoyi strategiyi regionalnogo rozvytku na period do 2015 r. : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 27.07.2006 r. №1001.
18. Strategiya ekonomichnogo i sotsialnogo rozvytku Ukrayiny (2004-2005 roky) “Shkyahom Yevropeyskoyi integratsiyi” (*Galchynskiy A.S., Geyets V.M. ta in.*). – K.: IVC Derzhcomstatu Ukrayiny. – 2004. – S.36-45.
19. *Chugunov I.Ya.* Instytutsiyina arhitekonika biudzhetnoyi systemy / *I.Ya.Chugunov* // Finansy Ukrayiny. – 2008. - №11. – S.3-10.
20. *Breuss F., Eller M.* Fiscal decentralization and economic growth: is there really a link? Cesifo Dice Report “ Journal for institutional comparisons” VOC.2, №1, Spring 2004, p.3-9.
21. *Oates W.* Fiscal Federalist. – N.Y.: Harcourt Brace ovanovich, Inc., 1972.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2014